

Аналізуючи стратегії інноваційного розвитку природничої освіти, ми підсумовуємо, що радіоекологічне виховання на уроках біології має за мету не лише заучування фактів, а формування навичок, достатніх для продовження пізнання науки поза школою.

Список літератури:

1. Алексієвич С. Чорнобильська молитва: хроніка майбутнього. Київ : Комора, 2016. 288 с.
2. Гуцало Є. П. Діти Чорнобиля : оповідання. Київ : Веселка, 1995. 104 с.
3. Камиш М. Оформляндія: прогулянка в Зону. Київ : Нора-Друк, 2015. 164 с.
4. Міхаліцина К., Дворницький С. Реактори не вибухають. Коротка історія Чорнобильської катастрофи. Київ : Портал, 2020. 88 с.
5. Кулик М. М. Радіоекологічна освіта та виховання учнівської молоді. *Стратегії інноваційного розвитку природничих дисциплін*: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. (25–26 березня 2021 р.). Кропивницький, 2021. С. 11–13.

УДК 316.6:159.972:614.876(477)

**ЧОРНОБИЛЬСЬКА ТРАГЕДІЯ ЯК КОЛЕКТИВНА  
ПСИХОЛОГІЧНА ТРАВМА УКРАЇНЦІВ**

**Свідерська Г. М.**

Тернопільський національний педагогічний університет  
імені Володимира Гнатюка

E-mail: [sviderska.g@gmail.com](mailto:sviderska.g@gmail.com)

26 квітня 2026 року виповнюється сорок років з часу найстрашнішої і найбільш руйнівної за своїми наслідками техногенної катастрофи – аварії на Чорнобильській атомній електростанції. За весь період існування ядерної енергетики це наймасштабніша подія як за кількістю загиблих і потерпілих людей, так і за економічним збитком. За даними організації «Союз Чорнобиль», із 600 тис. ліквідаторів аварії 10% померли, а 165 тисяч стали інвалідами, понад 8% території нашої держави зазнало прямого радіаційного ураження, офіційно постраждало близько трьох мільйонів осіб [1, с.154]. Однак сучасні дослідники

переконані, що психологічні наслідки цієї події є більш тривалими та соціально опосередкованими, ніж суто медичні ефекти радіації. Чорнобильська трагедія є однією з чорних сторінок вітчизняної історії, прикладом колективної психологічної травми нашого народу поряд із травмами, спричиненими двома світовими війнами, Голодомором, радянською окупацією-геноцидом, жахіттями сучасної російсько-української війни. Як відомо, колективна травма є психічною травмою, яка вплинула на групу людей внаслідок глобальної травматичної ситуації соціального, екологічного, техногенного або іншого характеру [2].

Колективна травма, на відміну від індивідуальної, має поширеність у просторі (тобто охоплює не тільки безпосередньо травмованих учасників) і поширеність у часі (має довготривалий характер і виходить за межі одного покоління). Нащадки жертв терору, геноциду чи катастрофи «успадковують» травму, стають її носіями, якщо їхні предки з нею не впоралися через відсутність або недостатність заходів зцілення. Як свідчить наша історія, таких заходів практично не було, травма не була достатньо «загоєна», оплакана, ритуалізована. На думку П. Горностая, суттєвим травмувальним фактором катастрофи на ЧАЕС було майже повне замовчування події впродовж перших днів у радянській пресі та офіційних заявах уряду. Пізніше широко застосовувалася тактика спотворення інформації через значне применшення масштабів і наслідків аварії. Відтак онтологічна безпека, штучно сконструйована радянською ідеологією, трансформувалася в онтологічну незахищеність, а згодом у культурну травму [1, с.154]. Для українців досі не доступні усі документи, які б пролили світло на справжніх винуватців трагедії, розставили всі крапки над «і». Сьогодні річниця Чорнобильської аварії накладається на сучасну ситуацію війни, і це підсилює відчуття травми, яка знову повторюється для України у жахливих масштабах.

Список літератури:

1. Горностай П. П. Психологія колективних травм: монографія. Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2023. 336 с.

2. Франкова І, Чабан О. Колективна травма населення України: реалії, перспективи та можливість дослідження трансгенераційного аспекту. *Психосоматична медицина та загальна практика*. 2023. Т.8. № 3. DOI: 10.26766/pmgrp.v8i3.442

**УДК37.091.3:504(477)**

**ОСВІТНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ  
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ  
НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ В  
КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.**

**Сірант О. В.**

Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної  
педагогічної освіти

E-mail: [sirant2020@gmail.com](mailto:sirant2020@gmail.com)

Аварія на Чорнобильській атомній електростанції 26 квітня 1986 року стала з найбільшою техногенною катастрофою в історії людства. Унаслідок вибуху реактора значна кількість радіоактивних речовин була викинута в атмосферу та розширилася на території багатьох країн Європи. За даними міжнародних досліджень, катастрофа призвела до масштабного радіоактивного забруднення довкілля, евакуації сотень тисяч людей та значних соціально-економічних наслідків. Актуальність дослідження зумовлена забезпеченістю формування в учнів сучасного наукового світогляду, здатності аналізувати екологічні проблеми та розуміти ризики техногенної діяльності людини. У контексті реформування освіти особливе значення має компетентнісний підхід, що передбачає не лише закріплення знань, але й формування здатності відкласти їх у реальних життєвих ситуаціях. Одним із ключових принципів сучасної освіти є компетентнісний підхід, який забезпечує формування в учнів інтегрованих умінь, знань і цінностей, інших для життя в сучасному суспільстві.

Концепція Нової української школи базується на формуванні ключових компетентностей: екологічна грамотність і здорове життя; природничо-наукова компетентність; громадянська та соціальна компетентність; інформаційно-цифрова компетентність. Вивчення наслідків Чорнобильської